

Sociální podnikání v Polsku

Sociální podniky mohou k řešení sociálních problémů, jimiž se zabývají, přistupovat různými způsoby. Bud' mohou financovat programy určené k řešení těchto problémů, nebo se mohou snažit tyto problémy řešit přímo samy. Do druhé kategorie spadají podniky, které nabízejí pracovní příležitosti, jež zároveň slouží jako formy rehabilitace nebo boje proti sociálnímu vyloučení. Tyto podniky jsou v tržních podmínkách nuceny generovat příjmy na pokrytí svých nákladů, nemusí však nezbytně usilovat o co největší zisk.

Sociální podniky mohou mít různou organizační strukturu a jejich činnosti mohou nabývat různých organizačních a právních forem. J. Defourny a M. Nyssens již v roce 2006 identifikovaly v 11 zemích Evropské unie 44 právních a organizačních forem splňujících kritéria sociálního podnikání. H. Izdebski a M. Małek uvádějí, že v rámci polského právního řádu existují následující formy sociálního podnikání: individuální podniky a soukromá partnerství, sdružení (včetně sdružení zaměstnanců a sdružení poskytujících sociální služby), spolky a asociace, nadace, centra sociální integrace, pracovní centra a ziskové a neziskové organizace. Zdůrazňují i jedinečný charakter subjektů požívajících status veřejně prospěšných společností.

Na právním rámci fungování sociálního podnikání a na příslušném zákoně se v Polsku teprve pracuje. V návrhu zákona se uvádí, že sociální podniky mohou být založeny pouze za účelem provozování činnosti vedoucí k pracovní integraci různých skupin lidí, především nezaměstnaných nebo postižených osob, respektive za účelem poskytování specifických služeb, jako například sociální péče o seniory nebo tělesně a duševně postižené osoby, péče o děti, předškolní výchovy nebo služeb sociálního bydlení.

Sociální podnikání má mít ze své podstaty nekomerční charakter. Minimálně 10 % příjmů sociálního podniku má být vyhrazeno na veřejně prospěšné činnosti v rámci místní komunity a zbývající část použita na naplnění cílů sociálního podniku, jeho rozvoj nebo navýšení kapitálu.

Nejběžnějšími formami sociálních podniků jsou v Polsku nadace zabývající se podnikáním nebo placenými aktivitami a sdružení poskytující sociální služby, včetně asociací postižených a nevidomých osob. V roce 2010 bylo v Polsku registrováno 12 000 nadací a 71 000 asociací a spolků (do tohoto čísla není zahrnuto 16 000 spolků dobrovolných hasičů). 12 % z nich nabízelo zákonem stanovené placené služby a 5 % se věnovalo zákonem schválenému podnikání. Z těchto údajů lze odvodit, že v sektoru sociálního podnikání tedy působí zhruba 10 000 spolků, asociací a nadací. V současné době je v Polsku registrováno i 13 000 sdružení, včetně 410 sdružení poskytujících sociální služby, jež lze rovněž považovat za formy sociálního podniku. Do sektoru sociální ekonomiky, který se v Polsku překrývá se sektorem sociálního podnikání, spadají i kluby a centra sociální integrace. V současnosti jich v Polsku působí 89, jejich počet však rychle narůstá.

V roce 2010 proběhl v rámci projektu „Akademie pro rozvoj sociální ekonomiky“ (*Academy for Social Economy Development*), realizovaného v rámci Operačního programu Lidský kapitál, výzkum sociálních podniků v Malopolském vojvodství. Do výzkumu bylo zahrnuto 109 subjektů zatupujících různé právní formy. Většina těchto sociálních podniků pracovala s lidmi bezprostředně ohroženými nebo již trpícími sociálním vyloučením (nejčastěji s postiženými osobami). Další aktivity spadaly do oblasti vzdělávání, sportu a volnočasových aktivit, aktivit pro děti a mládež, kultury nebo ekologie. Zkoumané subjekty své služby nejčastěji poskytovaly jedincům nebo soukromým společnostem. Mezi nejposkytovanější služby patřil catering, vzdělávací a poradenské služby a rukodělné a řemeslné práce. Zkoumané organizace získávaly finance především ze své vlastní činnosti, veřejných (tj. státních nebo regionálních) zdrojů a dotací, přičemž více než polovina organizací uvedla, že hlavním zdrojem financí jsou pro ně jejich vlastní zisky.

Závěr

Sociální podnikání je provozováno v souladu s existujícími právními a organizačními formami. V praxi se však ukázalo, že tyto formy specifickému charakteru sociálního podnikání plně nevyhovují, čímž se v tomto odvětví brzdí dynamika rozvoje. V současné době se proto pracuje na přípravě a zavedení nového právního rámce, který by specifickému charakteru sociálního podnikání odpovídal lépe.

Díky systémové a ekonomické transformaci, jež v Polsku v posledních dvou desetiletích proběhla, se široká škála sociálních cílů přesunula do občanského (tedy nevládního) sektoru, přičemž aktéři z tohoto sektoru se následně zaměřili na získávání nezávislých zdrojů financování. Díky těmto trendům se sociálnímu podnikání do budoucna otevírá velké množství příležitostí.